

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 11325/06)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

21 Φεβρουαρίου 2008

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση Κανελλόπουλος κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα αποτελούμενο από τους:

Λουκή Λουκαΐδη, *πρόεδρο,*

Χρήστο Ροζάκη,

Nina Vajić,

Anatoli Kovler,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens,

Giorgio Malinverni, *δικαστές,*

και τον Søren Nielsen, γραμματέα τμήματος.

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 31 Ιανουαρίου 2008,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 11325/06) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από δύο υπηκόους του Κράτους αυτού, τους κυρίους Παναγιώτη Κανελλόπουλο και Βασίλειο Κανελλόπουλο («οι προσφεύγοντες»), οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 13 Μαρτίου 2006 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από τον κύριο Π. Μηλιαράκη, δικηγόρο του συλλόγου της Αθήνας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Σ. Σπυρόπουλο, πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κυρία Μ. Παπίδα, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται ειδικότερα, υπό το πρίσμα των άρθρων 6 § 1 και 13 της Σύμβασης, για την άρνηση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς μία δικαστική απόφαση.

4. Στις 10 Απριλίου 2007, το Δικαστήριο κήρυξε την προσφυγή εν μέρει απαράδεκτη και αποφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση τις αιτιάσεις τις ελκόμενες από την άρνηση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς μία δικαστική απόφαση. Επικαλούμενο τις διατάξεις του άρθρου 29 § 3 της Σύμβασης, αποφάσισε να εξετάσει συγχρόνως το παραδεκτό και το βάσιμο της υπόθεσης.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Ι. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Οι προσφεύγοντες είναι αδέλφια και κατοικούν στον Πύργο (Πελοπόννησος). Είναι εξ αδιαιρέτου κύριοι ενός οικοπέδου 7.642 τετραγωνικών μέτρων κείμενου στην ίδια πόλη.

6. Η παρούσα προσφυγή αποτελεί απόρροια της απαλλοτρίωσης ενός τμήματος του εν λόγω οικοπέδου το 1940, κατ'εφαρμογή του νέου πολεοδομικού σχεδίου. Το 1973, η ιδιοκτησία των προσφευγόντων δεσμεύτηκε εκ νέου εν μέρει.

7. Στις 24 Σεπτεμβρίου 2004, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πύργου μία αίτηση ακύρωσης της σιωπηρής άρνησης της διοίκησης να άρει τα μέτρα απαλλοτρίωσης που βάρυναν το οικόπεδό τους.

8. Στις 30 Σεπτεμβρίου 2005, το δικαστήριο έκανε δεκτή την αίτηση και διέταξε τη διοίκηση να τροποποιήσει το ρυμοτομικό σχέδιο της περιοχής προκειμένου να επιτραπεί η αποδέσμευση του επίδικου οικοπέδου (απόφαση αριθ. 290/2005).

9. Στη συνέχεια, στις 31 Ιανουαρίου 2006, οι προσφεύγοντες υπέβαλαν αίτηση στη νομαρχία για χορήγηση οικοδομικής άδειας.

10. Στις 2 Μαρτίου 2006, ο αντινομάρχης απέρριψε την αίτηση αυτή με την αιτιολογία ότι καμία πλευρά του οικοπέδου δεν είχε την ελάχιστη πρόσοψη (15 μέτρα) σε δημόσια οδό. Ειδικότερα, ο αντινομάρχης σημείωσε ότι λόγω του ρυμοτομικού σχεδίου που ίσχυε από το 1940, ουδεμία δημόσια οδός είχε χαραχθεί στο τετράγωνο και ότι ο δήμος «δεν είχε προβεί σε καμία ενέργεια προκειμένου να τροποποιήσει την κατάσταση». Πρόσθεσε τα ακόλουθα:

«Σε ό,τι αφορά την απόφαση αριθ. 290/2005 του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πύργου, αυτή δεν αλλάζει αφ'εαυτής τα νομικά, πραγματικά και πολεοδομικά δεδομένα που ισχύουν μέχρι σήμερα, διότι, προκειμένου να τροποποιηθεί το ρυμοτομικό σχέδιο σε ένα συγκεκριμένο μέρος, πρέπει πρώτα ο νομάρχης να λάβει την απαραίτητη διοικητική πράξη, κάτι που δεν έχει γίνει ακόμα. Ούτε γνωρίζουμε αν και πότε (θα ληφθεί η εν λόγω πράξη), καθώς αγνοούμε, μεταξύ άλλων, την άποψη του δήμου ο οποίος έχει, ούτως ή άλλως, το δικαίωμα να «επιβάλει εκ νέου» την αρθείσα απαλλοτρίωση (...)

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

11. Σύμφωνα με το άρθρο 95 § 5 του ελληνικού Συντάγματος, όπως αυτό τροποποιήθηκε τον Απρίλιο του 2001, «η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις».

12. Στις 14 Νοεμβρίου 2002, ο νόμος αριθ. 3068/2002 για την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων από τη διοίκηση τέθηκε σε ισχύ (Επίσημη Εφημερίδα της Κυβερνήσεως αρ. 274/2002). Ο νόμος αυτός προβλέπει μεταξύ άλλων ότι η διοίκηση υποχρεούται να συμμορφώνεται χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την εκτέλεση των εν λόγω αποφάσεων (άρθρο 1). Ο νόμος προβλέπει τη σύσταση τριμελών συμβουλίων που συγκροτούνται στους κόλπους των ελληνικών ανώτατων δικαστηρίων (Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, Άρειος Πάγος, Συμβούλιο της Επικρατείας και Ελεγκτικό Συνέδριο), και στα οποία ανατίθεται ο έλεγχος της ορθής εκτέλεσης των αποφάσεων των αντίστοιχων δικαστηρίων τους από τη διοίκηση εντός προθεσμίας που δεν μπορεί να υπερβεί τους τρεις μήνες (κατ'εξάίρεση, η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί μία μόνο φορά). Τα συμβούλια μπορούν ειδικότερα να διορίσουν έναν δικαστή για να συνδράμει την διοίκηση προτείνοντάς της μεταξύ άλλων τα κατάλληλα μέτρα για την συμμόρφωση προς μία απόφαση. Αν η διοίκηση δεν εκτελέσει μία απόφαση μέσα στην προθεσμία που ορίστηκε από το συμβούλιο, της επιβάλλονται ποινές, οι οποίες μπορούν να επαναλαμβάνονται ενόσω αυτή δεν συμμορφώνεται (άρθρο 3). Πειθαρχικά μέτρα μπορούν επίσης να ληφθούν κατά υπαλλήλων της διοίκησης που ευθύνονται για την μη εκτέλεση (άρθρο 5). Οι διατάξεις του νόμου 3068/2002 εφαρμόζονται στις αποφάσεις που εκδόθηκαν μετά την θέση του σε ισχύ (άρθρο 6).

13. Η εφαρμογή του νόμου αυτού άρχισε στις 19 Φεβρουαρίου 2004, όταν τέθηκε σε ισχύ το προεδρικό διάταγμα αριθ. 61/2004 που καθόριζε τους όρους εφαρμογής του. Έκτοτε, το τριμελές συμβούλιο του Συμβουλίου της Επικρατείας εξέδωσε τέσσερις αποφάσεις στις οποίες διαπίστωσε ότι, κατόπιν της προσφυγής ενώπιόν του, η διοίκηση είχε συμμορφωθεί προς τις δικαστικές αποφάσεις που επικαλούνταν οι ενδιαφερόμενοι (αποφάσεις αριθ. 29/2005, 30/2005, 45/2005 και 63/2006). Εξέδωσε επίσης μία απόφαση με την οποία, διαπιστώνοντας ότι η διοίκηση συνέχιζε να αρνείται να συμμορφωθεί προς τη δικαστική απόφαση που επικαλούνταν οι ενδιαφερόμενοι, την υποχρέωσε να τους καταβάλει 20.000 ευρώ και κάλεσε τον αρμόδιο υπουργό να λάβει πειθαρχικά μέτρα σε βάρος των υπαλλήλων της διοίκησης που ευθύνονταν για τη μη εκτέλεση (απόφαση αριθ. 48/2005).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

14. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται ότι οι εθνικές αρχές αρνούνται να συμμορφωθούν προς την απόφαση αριθ. 290/2005 του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πύργου, παραβιάζοντας έτσι το δικαίωμά τους για αποτελεσματική δικαστική προστασία των δικαιωμάτων τους αστικής φύσεως. Επικαλούνται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, τα εφαρμοστέα τμήματα του οποίου έχουν ως εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθῇ δικαίως (...) υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

15. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει καταρχήν ότι οι προσφεύγοντες δεν εξάντλησαν τα εθνικά ένδικα μέσα, αφού δεν προσέφυγαν ενώπιον της αρμόδιας επιτροπής του Συμβουλίου της Επικρατείας στη βάση του νόμου αριθ. 3068/2002 (βλέπε πιο πάνω παράγραφο 12) για να παραπονεθούν για την επικαλούμενη άρνηση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς την απόφαση αριθ. 290/2005 του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πύργου. Υποστηρίζει ότι, χάρη σε αυτό τον νέο νόμο ο οποίος καθιερώνει ένα ένδικο μέσο σαφές, προσβάσιμο και πλήρως αποτελεσματικό, οι προσφεύγοντες μπορούσαν να επιτύχουν την εκτέλεση της πιο πάνω αναφερόμενης απόφασης ή, ελλείψει τέτοιας εκτέλεσης, να λάβουν αποζημίωση. Ως προς τούτο, επικαλείται κάποιες αποφάσεις που έχει ήδη εκδώσει η αρμόδια επιτροπή του Συμβουλίου της Επικρατείας επί του ζητήματος αυτού (βλέπε πιο πάνω παράγραφο 13). Προσθέτει ότι το γεγονός ότι ο νόμος αριθ. 3068/2002 είναι σχετικά νέος δεν της επιτρέπει να επικαλεστεί επιπλέον νομολογιακά παραδείγματα προκειμένου να αποδείξει ότι η χρήση της προβλεπόμενης από το νόμο αυτό διαδικασίας μπορεί πράγματι να οδηγήσει στη συμμόρφωση της διοίκησης προς μία δικαστική απόφαση που δεν είχε αρχικά εκτελεσθεί. Εν τούτοις εκτιμά ότι η κατάσταση αυτή δεν μπορεί να θέσει εν αμφιβόλω την αποτελεσματικότητα και επάρκεια του προτεινόμενου ενδίκου μέσου.

16. Επικουρικά, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ακόμα κι αν η διοίκηση άρει το βάρος που βαρύνει το οικοπέδο των προσφευγόντων, αυτό θα συνεχίσει να έχει

προβλήματα οικοδομησιμότητας. Ως εκ τούτου, η καθυστέρηση στην εκτέλεση της απόφασης αριθ. 290/2005 του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πύργου ουδόλως βλάπτει τα δικαιώματα αστικής φύσεως των προσφευγόντων, ακόμα περισσότερο αφού η διοίκηση μπορεί πάντοτε να δεσμεύσει εκ νέου την επίδικη ιδιοκτησία, εφόσον πληρούνται οι προβλεπόμενες από το νόμο προϋποθέσεις.

A. Επί του παραδεκτού

17. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι σκοπός του άρθρου 35 § 1, το οποίο διατυπώνει τον κανόνα της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων, είναι να δώσει στα Συμβαλλόμενα Κράτη τη δυνατότητα να αποτρέψουν ή να επανορθώσουν τις επικαλούμενες παραβιάσεις εναντίον τους πριν οι αιτιάσεις αυτές υποβληθούν ενώπιον του Δικαστηρίου (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Selmouni κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 25803/94, § 74, CEDH 1999-V). Ο κανόνας του άρθρου 35 § 1 στηρίζεται στην υπόθεση, η οποία είναι ενσωματωμένη στο άρθρο 13 (με το οποίο παρουσιάζει στενή ομοιότητα), ότι η εσωτερική έννομη τάξη παρέχει τη δυνατότητα πραγματικής προσφυγής ως προς την επικαλούμενη παραβίαση (*Kudla κατά Πολωνίας* [GC], αριθ. 30210/96, § 152, CEDH 2000-XI).

18. Ωστόσο, οι διατάξεις του άρθρου 35 της Σύμβασης δεν προβλέπουν παρά μόνον την εξάντληση των ενδίκων μέσων που ταυτόχρονα σχετίζονται με τις επίδικες παραβιάσεις και είναι διαθέσιμα και επαρκή. Πρέπει να υπάρχουν σε επαρκή βαθμό βεβαιότητας, όχι μόνον στην θεωρία, αλλά και στην πράξη, άλλως στερούνται της απαιτούμενης αποτελεσματικότητας και προσβασιμότητας (βλέπε ειδικότερα τις αποφάσεις *Vernillo κατά Γαλλίας*, απόφαση της 20 Φεβρουαρίου 1991, série A no 198, σελ. 11-12, § 27 και *Misfud κατά Γαλλίας* (déc) [GC], αριθ. 57220/00, CEDH 2002-VIII).

19. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η αιτίαση των προσφευγόντων έλκεται από την επικαλούμενη άρνηση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς μία δικαστική απόφαση. Πρέπει επομένως να εξετασθεί αν το προτεινόμενο από την Κυβέρνηση ένδικο μέσο ήταν ικανό να επανορθώσει άμεσα την επίδικη κατάσταση.

20. Το Δικαστήριο σημειώνει καταρχήν ότι μετά την προσφυγή του ενδιαφερομένου ενώπιον της αρμόδιας επιτροπής του αφορούντος ανωτάτου δικαστηρίου, η εν λόγω επιτροπή δεν μπορεί παρά να διαπιστώσει την άρνηση της

διοίκησης να συμμορφωθεί προς μία απόφαση και να της επιβάλλει, ενδεχομένως, την καταβολή αποζημίωσης στον ενδιαφερόμενο για την αιτία αυτή. Εν τούτοις, το Δικαστήριο θεωρεί ότι ουδόλως επαρκεί η διαπίστωση της μη εκτέλεσης μίας απόφασης. Η επίσημη επιβεβαίωση από μία εθνική αρχή της παρακώλυσης της κατάστασης δεν μπορεί να γεννήσει για τον διοικούμενο παρά μόνο μία ελάχιστη ικανοποίηση, η οποία είναι κυρίως ψυχολογικής φύσης. Θα πρέπει να συνοδεύεται και από συγκεκριμένα και άμεσα νομικά αποτελέσματα, ώστε να θεωρηθεί επαρκής επανόρθωση: καταρχήν, και πάνω απ' όλα, από την ταχεία και πλήρη εκτέλεση της εν λόγω απόφασης. Αυτό αναζητά ο ενδιαφερόμενος κι αυτό είναι το σημαντικότερο για εκείνον. Το Δικαστήριο θεωρεί επίσης ότι δεν μπορεί να επανορθωθεί η κατάσταση με την απλή καταβολή μίας αποζημίωσης, θεωρώντας αρκετή την τιμωρία της διοίκησης. Αν και είναι βέβαιο ότι μία αποζημίωση είναι ομοίως επιθυμητή, ωστόσο αυτή πρέπει να καταβάλλεται επικουρικά, ως επανόρθωση της βλάβης που προκλήθηκε. Δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αντικαταστήσει το μόνο μέτρο που μπορεί να δώσει μία πραγματική λύση στο πρόβλημα, ήτοι την εκτέλεση της απόφασης από την οποία ο διοικούμενος έλκει τα δικαιώματά του. Τέλος, είναι προφανές ότι η ποινική δίωξη των υπαλλήλων της διοίκησης που ευθύνονται για τη μη εκτέλεση δεν προσφέρει άμεση επανόρθωση της επίδικης κατάστασης.

21. Συνεπώς, στην προκειμένη υπόθεση, το Δικαστήριο καταλήγει ότι η πιθανή εκτέλεση της απόφασης αριθ. 290/2005 του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πύργου δε θα αποτελούσε άμεση συνέπεια του αποτελέσματος του ενδίκου μέσου που επικαλείται η Κυβέρνηση, αλλά θα παρέμενε στη διακριτική ευχέρεια της διοίκησης με μοναδικό σκοπό να αποφύγει την καταβολή αποζημίωσης στους ενδιαφερόμενους ή την ποινική δίωξη των υπαλλήλων της. Ωστόσο, είναι ευνόητο ότι η εκτέλεση δεν μπορεί να αφήνεται στη διακριτική ευχέρεια της διοίκησης, αλλά πρέπει να είναι υποχρεωτική. Έπεται ότι ακόμα κι αν ο νόμος αριθ. 3068/2002 καταδεικνύει δίχως αμφιβολία τη σοβαρή δέσμευση του Κράτους για την τήρηση των δικαστικών αποφάσεων, δεν είναι ωστόσο επαρκής για να επανορθώσει μία κατάσταση μη εκτέλεσης, διότι ο μηχανισμός που θέτει σε εφαρμογή δεν είναι ικανός να επιφέρει με βεβαιότητα την εκτέλεση μίας δικαστικής απόφασης κατόπιν της άρνησης της διοίκησης να συμμορφωθεί προς αυτήν. Ενόψει των όσων προηγούνται, πρέπει συνεπώς να απορριφθεί η ένσταση περί μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων που προέβλεπε η Κυβέρνηση.

22. Το Δικαστήριο διαπιστώνει εξάλλου ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

23. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο το οποίο εγγυάται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης θα ήταν μάταιο, αν η εσωτερική έννομη τάξη ενός Συμβαλλομένου Κράτους επέτρεπε το να παραμείνει μία οριστική και υποχρεωτική δικαστική απόφαση ανενεργή σε βάρος ενός διαδίκου. Η εκτέλεση μιας απόφασης οποιουδήποτε δικαστηρίου πρέπει να θεωρείται ως αναπόσπαστο τμήμα της «δίκης» με την έννοια του άρθρου 6. Το Δικαστήριο έχει ήδη αναγνωρίσει ότι η πραγματική προστασία του πολίτη και η αποκατάσταση της νομιμότητας εμπεριέχουν την υποχρέωση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς την απόφαση που έχει εκδοθεί από το ανώτερο εν προκειμένω διοικητικό δικαστήριο του Κράτους (βλέπε *Hornsby κατά Ελλάδας*, απόφαση της 19 Μαρτίου 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-II, σελ. 510-511, § 40 και επ.).

24. Στην προκειμένη υπόθεση, η διοίκηση δεν έχει συμμορφωθεί ακόμα προς τη δικαστική απόφαση στην οποία στηρίζονται οι προσφεύγοντες για να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους. Είναι αλήθεια ότι η απόφαση που επικαλούνται οι προσφεύγοντες δεν αφορούσε ένα ενδεχόμενο δικαίωμα να οικοδομήσουν το οικόπεδό τους, αλλά περιοριζόταν στο να διαταχθεί η διοίκηση να αποδεσμεύσει το εν λόγω οικόπεδο και να τροποποιήσει το ρυμοτομικό σχέδιο ως προς τούτο. Οι προσφεύγοντες δεν μπορούν επομένως να ισχυρισθούν ότι μόνο η άρνηση να τους χορηγηθεί οικοδομική άδεια μπορεί να αναλυθεί σε μία άρνηση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς την απόφαση αριθ. 290/2005 του διοικητικού πρωτοδικείου.

25. Εν τούτοις, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ο λόγος για τον οποίο αρνήθηκαν να τους χορηγήσουν την οικοδομική άδεια ήταν το γεγονός ότι το ρυμοτομικό σχέδιο του οικοδομικού τετραγώνου δεν είχε τροποποιηθεί. Ωστόσο, η εν λόγω τροποποίηση είχε όντως διαταχθεί με την απόφαση αριθ. 290/2005. Βέβαια, οι προσφεύγοντες βιάστηκαν να υποβάλουν αίτηση για χορήγηση οικοδομικής άδειας και θα μπορούσε ως εκ τούτου να υποστηριχθεί ότι κατά την ημερομηνία εισαγωγής της προσφυγής τους, το διάστημα ήταν ακόμα πολύ σύντομο ώστε η διοίκηση να είχε τον χρόνο να

προβεί στην τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου. Παρ'όλα αυτά, πολλοί μήνες παρήλθαν από τότε χωρίς να ξεδιαλυνθεί η κατάσταση. Επιπλέον, το Δικαστήριο σημειώνει τη φρασεολογία που χρησιμοποίησε ο αντινομάρχης η οποία, ούτε λίγο ούτε πολύ, μοιάζει να αφαιρεί από τους προσφεύγοντες κάθε ελπίδα ότι μπορεί να πραγματοποιηθεί η εν λόγω τροποποίηση, τουλάχιστον στο εγγύς μέλλον.

26. Δεδομένων των συλλογισμών που προηγούνται, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι προσφεύγοντες δικαίως υποστηρίζουν ότι οι εθνικές αρχές παρέλειψαν να συμμορφωθούν εντός λογικής προθεσμίας προς την απόφαση αριθ. 290/2005 του διοικητικού πρωτοδικείου, αποστερώντας έτσι το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης από οποιαδήποτε ουσιαστική συνέπεια.

27. Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

28. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται για την απουσία στο ελληνικό δίκαιο ενός ενδίκου μέσου που θα τους επέτρεπε να εξαναγκάσουν τη διοίκηση να συμμορφωθεί προς την απόφαση αριθ. 290/2005 του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πύργου. Υποστηρίζουν ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη (...) Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίες παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

29. Η Κυβέρνηση αντικρούει τη θέση αυτή, υποστηρίζοντας ότι οι προσφεύγοντες δεν είχαν εν προκειμένω μία «υποστηρίξιμη» αιτίαση, με την έννοια της εν λόγω διάταξης. Επικουρικά, η Κυβέρνηση αναφέρεται εκ νέου στην προβλεπόμενη από τον νόμο αριθ. 3068/2002 διαδικασία και εκτιμά ότι χάρη σε αυτή, οι προσφεύγοντες θα μπορούσαν να έχουν καταγγείλει την επικαλούμενη παραβίαση του άρθρου 6 και να έχουν λάβει αποζημίωση.

A. Επί του παραδεκτού

30. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

31. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 της Σύμβασης εγγυάται την ύπαρξη στο εθνικό δίκαιο μιας προσφυγής που να επιτρέπει την επίκληση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών της Σύμβασης έτσι όπως καθιερώνονται μέσα σε αυτήν. Η διάταξη αυτή έχει επομένως ως συνέπεια την απαίτηση μιας εθνικής προσφυγής που επιτρέπει να εξεταστεί το περιεχόμενο μιας «υποστηρίξιμης αιτίασης» στη βάση της Σύμβασης και να παρασχεθεί η κατάλληλη θεραπεία. Το εύρος της υποχρέωσης που επιβάλλει το άρθρο 13 στα Συμβαλλόμενα Κράτη ποικίλλει ανάλογα με την φύση της αιτίασης του προσφεύγοντος. Εν τούτοις, η απαιτούμενη από το άρθρο 13 προσφυγή πρέπει να είναι «αποτελεσματική» τόσο πρακτικά όσο και νομικά (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Kudla κατά Πολωνίας*, § 157).

32. Η «αποτελεσματικότητα» μιας «προσφυγής» με την έννοια του άρθρου 13 δεν εξαρτάται από την βεβαιότητα μιας ευνοϊκής για τον προσφεύγοντα έκβασης. Επίσης, η «αρχή», την οποία αναφέρει η διάταξη αυτή, δεν είναι απαραίτητα δικαστική αρχή, αλλά οι εξουσίες της και οι εγγυήσεις που προσφέρει λαμβάνονται υπόψη για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της προσφυγής που ασκείται ενώπιόν της (*Δακτυλίδη κατά Ελλάδας*, no. 52903/99, § 47, 27 Μαρτίου 2003). Επιπλέον, το σύνολο των παρεχόμενων από το εθνικό δίκαιο προσφυγών μπορεί να πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 13, ακόμη και αν καμία από αυτές δεν τις καλύπτει εξ ολοκλήρου από μόνη της (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Silver και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, απόφαση της 25 Μαρτίου 1983, série A no. 61, σελ. 42, § 113 – *Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, απόφαση της 15 Νοεμβρίου 1996, *Recueil* 1996-V, σελ. 1869-1870, § 145).

33. Στην προκειμένη υπόθεση, ακολουθώντας τον ίδιο συλλογισμό με αυτόν που οδήγησε στην απόρριψη της ένστασης περί μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων που προέβαλε η Κυβέρνηση (βλέπε πιο πάνω παραγράφους 20-21), το

Δικαστήριο εκτιμά ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης λόγω της απουσίας στο εθνικό δίκαιο ενός ένδικου μέσου που θα είχε επιτρέψει στους προσφεύγοντες να επιτύχουν την εκτέλεση της απόφασης αριθ. 290/2005 του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πύργου.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

34. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

35. Οι προσφεύγοντες αξιώνουν εναλλακτικά 33.273.051 ευρώ ή 22.992.748 ευρώ ή 8.747.132 ευρώ για την υλική ζημία που απορρέει από τη δέσμευση της περιουσίας τους από το 1949 ή εναλλακτικά από το 1983 έως σήμερα. Αξιώνουν επιπλέον 500.000 ευρώ ο καθένας για την ηθική βλάβη που υποστηρίζουν ότι υπέστησαν.

36. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι αξιώσεις των προσφευγόντων για υλική ζημία είναι υπερβολικές και αυθαίρετες και δεν αποδεικνύεται η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ των επικαλούμενων παραβιάσεων της Σύμβασης και της υλικής ζημίας που μπορεί να υπέστησαν. Κατά την άποψή της, οι αξιώσεις αυτές συνδέονται με την αίτηση την ελκόμενη από το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1, την οποία το Δικαστήριο έχει ήδη κηρύξει απαράδεκτη λόγω μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων (*Κανελλόπουλος κατά Ελλάδας* (déc.), αριθ. 11325/06, 10 Απριλίου 2007). Η Κυβέρνηση υποστηρίζει επιπλέον ότι μία διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε αφ'εαυτής μία επαρκή δίκαιη ικανοποίηση για την ηθική βλάβη.

37. Το Δικαστήριο συμφωνεί με την Κυβέρνηση ότι αφού δεν διεκδίκησαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων τα εν λόγω ποσά, οι προσφεύγοντες δεν μπορούν να τα αξιώσουν για πρώτη φορά ενώπιόν του ως υλική ζημία. Πρέπει επομένως να

απορριφθεί το αίτημα αυτό. Απεναντίας, το Δικαστήριο παραδέχεται ότι οι προσφεύγοντες πρέπει να υπέστησαν μία ηθική βλάβη – λόγω ειδικότερα της αισθήματος στέρησης που προκάλεσε η μη εκτέλεση της απόφασης του διοικητικού πρωτοδικείου και της απουσίας στο εθνικό δίκαιο μίας αποτελεσματικής προσφυγής προκειμένου να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους – την οποία δεν αποζημιώνουν επαρκώς οι διαπιστώσεις της παραβίασης. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 41 της Σύμβασης, το Δικαστήριο επιδικάζει από κοινού στους προσφεύγοντες 10.000 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος επί του εν λόγω ποσού.

Β. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

38. Οι προσφεύγοντες δεν προέβαλαν καμία αξίωση για έξοδα και δικαστική δαπάνη. Συνεπώς, δεν συντρέχει λόγος να τους επιδικασθεί κάποιο ποσό για την αιτία αυτή.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

39. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ

1. *Κηρύσσει* το εναπομείναν τμήμα της προσφυγής παραδεκτό.

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης.

4. *Αποφαίνεται ότι*

α) το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει από κοινού στους προσφεύγοντες, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης,

10.000 (δέκα χιλιάδες) ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος,

β) από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσυζητηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσυζητημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

5. *Απορρίπτεται* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 21 Φεβρουαρίου 2008 κατ'εφαρμογήν του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Søren Nielsen

Γραμματέας

(υπογραφή)

Λουκής Λουκαΐδης

Πρόεδρος